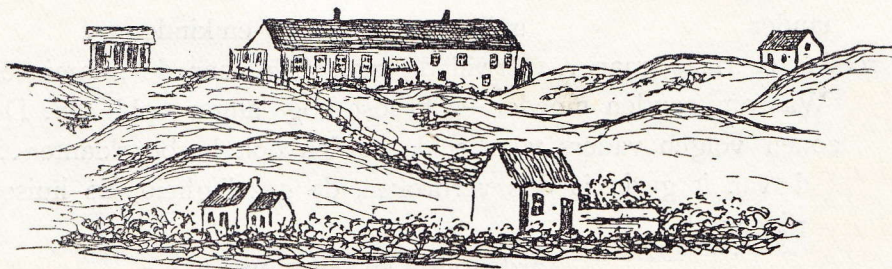

VAN SLUIS NAAR KNOCKE.

Van Sluis reden we naar Kadzand. Ongeveer een KM. buiten Sluis bereikten we een grindweg. Dat was aan 't Veer... want hier staat het veerhuis, vanwaar men vroeger de reizigers over het Zwyn zette. Een veertigtal jaren geleden voer hier nog bij hoog water 't bootje van den veerman; bij laag water droeg de sterke kerel den reiziger op zijn rug over de schorren van 't Zwyn. In 1865 werden de schorren bedijkt en dus in polderland veranderd.

't Eerste dorp, dat we bereikten was Zuidzande, een klein, maar net plaatsje. Nog een kort ritje en we stapten te Kadzand af.

Kadzand is een zindelijk dorp met twee hoofdstraten, vroolijk door de vriendelijke woningen en de bloemenrijke tuintjes. Kadzand lag vroeger op een eiland, doch dit werd met het vasteland vereenigd. De plaats is reeds oud, in 830 werd ze door de Noormannen verwoest. Ze heeft ook dagen van handelswelvaart gekend. Nu is de landbouw hoofdmiddel van bestaan, en Kadzand behoort tot de rijkste gemeenten van Nederland. De boerinnen dragen eene bijzondere kleedij, zoo eigenaardig als verder Zeeland in. Het kenmerkendste is de zoogenaamde karkasse muts, van voren bestaande uit een rank geraamte van heel fijn omwonden koperdraad, bespannen met kant, die bij de aanzienlijken vaak van groote waarde is. Vroeger versierde

Badhuis van Kadzand.

eene gouden plaat het voorhoofd, maar tegenwoordig is ze uit de mode.

Kadzand is eene badplaats, of liever het kan er eene worden, en eene der schoonste. Een half uur buiten 't dorp liggen de duinen,

waarop men een zeer eenvoudig badhuis ziet. Villa's werden nog niet gebouwd. Maar men kan „Kadzand-baden” niet anders bereiken dan te voet. Men spreekt reeds jaren over den aanleg van een tram. Is dit verkeersmiddel er, dan is de toekomst van Kadzand gewaarborgd. Immers deze kuststreek leent zich uitmuntend tot een ontspanningsoord. Het strand is breed, de duinen bieden een prachtig panorama. Is 't oog moe van op de wijde zee te staren, dan vindt het een rustpunt op de Walchersche kust. De duinen van dit heerlijk eiland rijzen uit den vloed op.... en achter hen verheft zich Middelburgs abdijtoren, de welbekende „Lange Jan”. Ook landwaarts is de aanblik schoon. In 't ver verschiet doemen de drie reuzen van Brugge op... dan in de polders steken tal van torens hun spits omhoog. Ginds boven het geboomte 't belfort van Sluis... meer naderbij de kerkjes van Zuidzande en Kadzand, links Oostburg, Groede, allen dorpen met een of meer molens.

Nadat we een genoeglijk uurtje in het Kadzandsche duin gesleten hadden, begaven we ons langs een steenweg naar de sluis aan de Wielingen, waardoor een afwateringskanaal in zee mondt. Daar ligt een haventje... een klein, want de enkele visschersschuitjes, welke wij er zagen, vulden het schier. Nog een eindeke verder en we stonden op den Zwyn dijk.

In den aanvang van dit werk hebben we genoeg over het Zwyn gesproken, om thans de geschiedenis dezer golf te laten rusten. Het Zwyn is nu van 't land afgesloten door den stevigen internationalen dijk, welke in den nacht van den 9en November 1872 voltooid werd, tijdens een hevig onweer. De laatste bres moest gestopt worden vóór de vloed opkwam. 't Begon te donderen.... doch men mocht niet uitstellen.... en bij 't flikkeren van den bliksem eindigden de arbeiders in koortsige haast hun taak.

Brugge, Damme, Houcke, Sluis, Aardenburg, St. Anna.... uwe laatste vernedering was geleden.... Maar we zouden zwijgen over de geschiedenis.

Toch stonden we als geboeid op dien dijk, bij die vlakte, nu 't gebied der krijschende meeuwen.

— Meneer, 't is hier stiller als te Knocke, hé? klonk het.

We zagen ontsteld ter zijde. Waren er nog menschen in deze uitgestrekte, maar verlaten streek? Een visscher stond bij ons.

— Ja, meneer, da's nou 't Zwyn, waarvan ze vertellen, dat het een groot water geweest is dat tot Brugge liep. Je kan 't haast niet ge-

looven, maar de zee is een wonderlijk ding. Een van mijn familie is van hieruit toch nog met een tjalkschip naar Rotterdam gevaren en vandaar met eene stoomboot naar Amerika. En nou kan je er met geen garnalenschuit meer komen. 't Is hier wat veranderd. Voor de kust ligt de Paardenmarkt?

— Ja, daarover heb ik gelezen, antwoordden we.

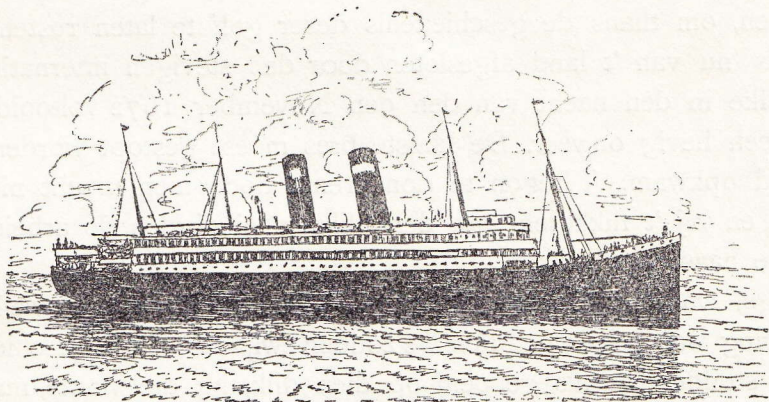
— Zoo!

— De Paardenmarkt was vroeger een stuk van 't Kadzandsche eiland, eene vruchtbare streek, maar die met dorpen en hoeven door de zee verzwolgen werd.

— Ja, wat de Paardenmarkt vroeger was, dan kan je beter weten als ik, want 'k ben niet geleerd, maar dat ie nou een leelijke zandbank is, dat kan ik je vertellen. Er is zoo al eens een schip op gebleven. Wij gaan er wel garnalen vangen en 't is gebeurd dat onze netten bleven haperen aan ankers of toppen van masten. Er mot daar veel geld liggen, ze hebben er ook wel eens naar gezocht, maar dat steekt diep in 't zand. Ze zeggen dat er vroeger veel Spaansche schepen met goud op vergaan zijn.

— Als 't stormt is het Zwyn toch wel onstuimig? hernamen we.

— Ja, dan staat het water tot hoog aan den dijk en 't slaat er wel eens over ook.

Transatlantiker.

— Is het hier altijd zoo stil?

— 's Zomers zien we eens wat volk, menschen zooals jij, die naar Kadzand gaan, maar anders kunnen ze je hier vermoorden, zonder dat er een haan naar kraait. Niet dat je hier bang mot zijn, want we hooren hier nooit van iets.

— 't Is eene goede streek voor smokkelaars.

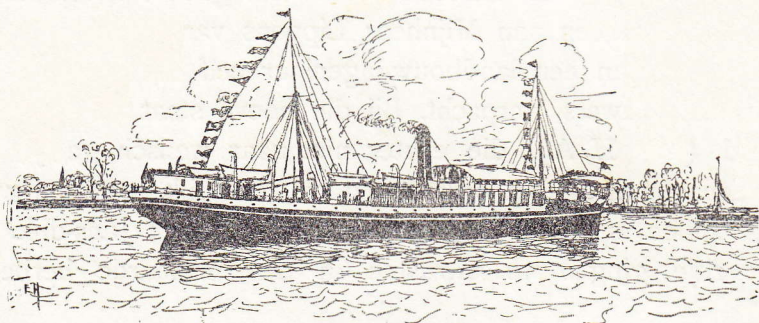
De man knipte eens met 't oog, alsof hij zeggen wilde: „Daarover praten we niet verder.”

— En vangt ge nog al veel garnalen?

— Wel ja, maar ze zijn goedkoop... en dan moet je ze nog naar Knocke brengen. Maar ja, als een mensch zijn broodje kan verdienen, mot je nog niet dadelijk naar Amerika loopen.

— Verhuizen er dan veel van deze streek naar Amerika?

— Genoeg, meneer! Meest arbeiders, die op 't land werken en niet

Congo-boot bij vertrek.

genoeg naar hun zin verdienen, al betalen de boeren beter dan vroeger, Maar ja, d'een volgt den ander na... verkoopt zen boeltje en vertrekt, net of ie eens naar Brugge gaat. Och, een reis naar Amerika tegenwoordig, 't is om te lachen ook. We zien de booten van Antwerpen, die van de Red Star — Amerikaanders noemen we ze — hier voorbijvaren. 't Zijn kanjers! Maar moeilijk om te sturen... doch die dingen kunnen niet vergaan. Ze zeilen een ander over den kop. Een paar jaar geleden heeft er eens een vastgezetten bij de Nieuwe Sluize, dan was 't daar een drukte. 't Heele land van Kadzand ging kijken. Na veel moeite is ie los gekomen met de sleepbooten... Maar eerst braken de stalen kettingen als draadjes. Ja, jongen, de schipperij is ook heel wat veranderd. Als de menschen, die vroeger 't Zwyn binnenvoeren, die Amerikaanders eens konden zien, 'k denk, dat ze van schrik wel weer in hun graf kropen. Nou meneer, plezierige wandeling verder, ik moet op de vangst. Saluut!

De visscher wandelde over den hoogen dijk verder. Wij begaven ons langs het kanaal naar een klein dorpje Retranchement, welke naam verschansing beteekent. Hier lag vroeger ook eene verschansing ter bescherming van het Zwyn. Het volk noemt deze plaats Tressement.

Van hier reden we langs een rechten, eentonigen steenweg België weer binnen en voorbij eene hoeve weleer 't fort Isabella, aldus genoemd naar de gemalin van Albrecht van Oostenrijk.

Aan de verschillende kleur der steenen kan men zien, dat de muren van 't voormalige fort opgehoogd werden, terwijl ook nog de oude schietgaten aanwezig zijn, welke thans als luchtopeningen dienst doen. Forten in hoeven verkeerd, zwaarden in spaden... brak die vredeestijd weldra aan!

De weg verloor zijne eentonigheid. We kwamen aan 't Hazegras, de vruchtbare wijk van Knocke, waar drie groote hofsteden staan. Deze hoeven behooren aan Mijnheer Lippens van Gent, die ze vroeger met behulp van een landbouw-ingenieur zelf dreef. Thans zijn ze aan drie landbouwers verpacht. Bij die hoeve staat een uitgestrekte boomgaard (110 H. A.), die echter niet naar wensch gedijt, wegens den schralen zeewind. Nu ontmoetten we een dijk, waarvan we later nogmaals zullen spreken, den beroemden 's Graven Jans-dijk. En na een kort ritje gingen we uitrusten in de vermaarde herberg van „Siska!”

In de duinen.

Eenige jaren geleden vatte eene ondernemende vrouw 't plan op „wafels te bakken en koffie te schenken” voor de vreemdelingen, die al meer en meer van uit Knocke langs de duinen uitstapjes deden. De zaak nam toe en nu is Siska wereldberoemd! Haar portret is in Engeland, in Frankrijk, in alle beschaafde landen van Europa, want wie Knocke bezoekt, gaat bij „Siska” wafels eten.

Siska is de goedheid, de vroolijkheid zelve. In 't Vlaamsch spreekt ze met Britten, Germanen, met geboren Parijzenaars... maar 't gemakkelijkst, 't meest „uit 't harte klappt ze toch tegen heur eigen volk.”

't Was er oprecht genoeglijk onder 't afdak bezijden de herberg, tusschen de hooge zonnebloemen, met een heerlijk gezicht op de wilde duinen van Knocke. En als men in die duinen moe gezworven is, dan smaken Siska's gele „wel gebeuterde en gesuukerde” wafels. Twee groote ronde wafels en een „kanne kaffie” voor „vuuf en tsjeventig centiemen!” Neen Siska verhoogt haar prijzen niet, nu ze „toch den stroom van 't volk heeft.” Siska is nog de eerlijke, oprechte Vlaamsche vrouw „die niet geerne en zou overvragen.”

In de vroolijke keuken, die blinkt van zindelijkheid, staan Siska's groote zonen onverdroten te bakken. Ze hebben het druk... en warm voor die vuren, maar toch ligt de lach hun op 't gelaat. Zij, in hun verloren hoekje, verscholen achter de duinen, aan de grens van 't land, zij moesten geen „reclame” maken evenals de badsteden. Met wafels lokten ze de bezoekers en ieder jaar komen er meer, zoodat er wat verder eene nieuwe „wafelbakkerie”, een hulphuis van Siska, pronkt. Doch wij gaan altijd terug naar de oude echte, dikke Siska....

Nu was 't rijwiel ons een last; zoo gaarne waren we door de duinen naar Knocke gegaan. We moesten echter den vasten weg houden. Doch we zijn weergekeerd naar de duinen, die wilde woeste duinen van Knocke, waar echte natuurkinderen u bloemen te koop bieden, waar op een schraal plekje eene eenzame koe graast, waar de konijnen spelen... die duinen, waar men zoo heerlijk dwaalt, waar de geest ontspanning vindt en tot ruste komt, waar men vergeet, dat er in ons landeke woelende en warrelende steden zijn.

Tusschen die duinen ligt 't gehucht het Zoute; hoe lang nog zal het een gehucht blijven? Reeds verlengt men Knocke's dijk ten koste van het duin, reeds wordt er gemeten en gepast voor de oprichting van villa's... reeds leest men langs onze voorname spoorlijnen in groote schreeuwende letters „Knocke-Zoute-villégiature.”

Kerk van Westkapelle (vóór de herstelling).

Knocke is de laatste badplaats niet meer... de keten onzer kust wordt verder gesmeed.

*
* *

Om van Sluis naar Knocke te rijden, volgden we niet den kortsten weg. De buurttram rijdt anders; die volgt de steenbaan langs St. Anna, Schapenbrugge, Westkapelle. Maar wel kozen we het merkwaardigste pad.

Toch mogen we niet vergeten het belangrijk dorp Westkapelle te vermelden, waar de onlangs herstelde kerk, met den kloeken toren bezienswaardig is. Van Westkapelle loopt een baan naar Knocke, Heyst, Brugge en Houcke.

A. HANS.

KERLINGALAND.

(GESCHIEDENIS, LEGENDEN, ZEDEN
EN GEWOONTEN DER KUSTBEWONERS).

Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal, en zijn roem.

(Hendrik Conscience.)

LODEWIJK OPDEBEEK.
BOEKHANDELAAR-UITGEVER
ANTWERPEN.

1912.

KERLINGALAND

UITGAVE - LODEWIJK-OPDEBEEK

A. HANS
KERLINGALAND

LODEWIJK
OPDEBEEK
ANTWERPEN
1912.